

Д-р Блаже Ристовски, ГОРГИЈА М. ПУЛЕВСКИ И НЕГОВИТЕ КНИШКИ „САМОВИЛА МАКЕДОНСКА“ И „МАКЕДОНСКА ПЕСНАРКА“, Институт за фолклор — Скопје, библиотека на списанието „Македонски фолклор“, бр. 2, Скопје 1973, стр. 82.

Во последниве години повеќе македонски списанија започнаа да издаваат и поодделни сепарати како одделни книшки со што во многу се придонесе за збогатување на нашиот книжен фонд. Таквата практика од 1973 година започна да ја негува и списанието на Институтот за фолклор — Скопје, издавајќи библиотека на списанието „Македонски фолклор“. Првата книга објавена во оваа библиотека е од д-р Блаже Ристовски со наслов „Горгија М. Пулевски и неговите книшки „Самовила македонска“ и „Македонска песнарка“.

Во првиот дел од книгата д-р Б. Ристовски пишува за Горгија М. Пулевски изнесувајќи низа нови моменти од неговата биографија со што продолжува со неговата повеќе годишна практика пред македонската јавност да открива истакнати, но недоволно познати податоци за личности од културната историја на македонскиот народ. (стр. 9—36).

Во вториот дел од книгата поместен е текстот на политичко-на-

триотската песна на Пулевски „Самовила Македонска“ и „Македонска песнарка“ која содржи негови лични и народни песни првпат објавени во Софија 1879 година (стр. 37—43 и 45—64). Песните содржат богат коментар од забелешки и објасненија (65—73). На крајот од книгата е дадено кратко резиме на француски јазик (75—76) и регистер на имиња (77—79).

Книгата на д-р Б. Ристовски за Горгија М. Пулевски фрла нова светлина врз животот и делото на овој наш истакнат културен деец и национален борец којшто, низ неговата биографија, го среќаваме како ѕидар и македонски комита, војвода, поет, учебникар, лексикограф, граматичар, фолклорист и историчар. Трудов на д-р Б. Ристовски, пак, во многу ќе придонесе уште поцврсто овој истакнат преродбеник и револуционер да си заземе место што го заслужил во македонската историја.

С. М.

Т. Вражиновски, ИСТОРИСКИТЕ ПРЕДАНИЈА ЗА ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ. — ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ И МАКЕДОНСКОТО НАЦИОНАЛНО-РЕВОЛУЦИОНЕРНО ДВИЖЕЊЕ. (Материјали од Симпозиумот во Штип). Скопје, МАНУ и ИНИ 1973, стр. 357—371.

Со мошне претенциозен наслов и со уште попретенциозно излагање авторот на овој прилог се обидува да ги разработи истори-

ските преданија за Гоце Делчев. Наместо да го означат проблемот на преданијата и застапеноста на ликот на Делчев во нив, авторот

поаѓа од сосем несоодветен приод и ненаучен пристап. Во работата не е применет ниту предметен пристап ниту е направен обид за компарирање на овој спореден изворен материјал за биографијата на Делчев со останатите извори. Акцентот е нагласен само на некои забележителни примери од народните кажувања за Делчев и тоа е дадено низ измешано етапно прикажување на детали од Гоцевиот живот и дејност. Во заклучувањето на позабележителните пројави авторот со романтичарски набљудувања и занес дава образложенија без врска со поставеноста на проблемот. Освен тоа, се забележува неадекватен методолошки пристап, несигурност и неускладеност во третманот на проблемот.

Без врска со основниот контекст на темата авторот на крајот од прилогот изненадно поминува на прашањето за класификацијата на преданијата, што претставува голема дистанца со содржината на претходниот текст. Тоа е поставено така контрадикторно што се нарушува композицијата на поставената тема.

Кога пристапува да го третира проблемот на класификацијата на преданијата, авторот прави зачудувачки потег кога на пишувачот на овие редови му навлекува божемни тврдења искажани во поговорот на книгата: „Гоце Делчев во спомените на современниците“. Авторот го наведува следново (стр. 369—370):

„Во третата книга на Христо Андонов-Полјански „Гоце Делчев во спомените на современниците“, имаме обид да се направи извесна класификација на спомените на

современиците на Делчев во кои авторот го вклучил и фолклорниот материјал, значи некои преданија и народни усни кажувања. Класификацијата што ни ја предложи е следнава:

1. Потеклото на Делчев и средината во која растел,

2. Неговото школување,

3. Неговото активирање во првите и натамошните години на револуционерното поприште во Штип и други подрачја на Македонија,

4. Убиството на Делчев“.

По ова авторот наведува фуснота со текст: „Х. Андонов-Полјански наведеното дело стр. 399. На авторот можеме тука да му префрлиме дека, вклучувајќи го фолклорниот материјал во книгата „Гоце Делчев во спомените на современниците“, не прави разлика меѓу спомените на Делчевите современници, кои имаат мемоарно-уметнички карактер и народните кажувања, односно преданијата и народната мемоаристика, како составни и neoddelivi области на народното творештво. Не земајќи го под внимание погорното, авторот погрешно го вклучил фолклорниот материјал во споменатата книга, место во V-та книга, која го носи насловот: „Гоце Делчев во народното и уметничкото творештво.“

За да се добие точна претстава во тоа што пишувачот на овие редови изложува во споменатата книга на стр. 396 го наведуваме оригинално објавениот текст:

„... Поради богатството на настаните, изложени во овие спомени, како и поради различниот стил на пишување, начин на пристапување кон настанот, кон лич-

носта во опишување или искажување, тешко е да се направи солидна класификација според нивната вредност. Субјективноста и верзираноста секако се од суштествен фактор да се пријде кон образлагањето на овој проблем. Меѓутоа, споредувањето со изворите од друг вид ќе помогне за подобро претставување и осветлување. Од друга страна, жанрот на мемоарот има своја особено добра страна во богатото, релјефното и впечатливото прикажување. Тоа повеќе придонесува за пилорескното обележување на личноста отколку сивото и суровото документационо претставување.“

Од наведеното може да се изведат некои заклучоци. Прво авторот на прилогот навлекува тврдења што ги нема во цитираната книга. Оваа груба невнимателност на авторот не може со ништо да се оправда. Не може да дојде предвид ни да е сторен превид, бидејќи скоро ништо што се наведува не е споменато, ниту е третирано како проблем. Второ, во книгата не е направен некаков обид за класификација, ниту е вклучен фолклорен материјал. Произволно наведената класификација е произволно поставена од овој автор, таа никаде не е наведена во цитираната книга. Никаде не е споменато споредување меѓу спомените, народните кажувања, односно преданијата. Всушност, немало потреба да се прави тоа, а не било ни во склад воопшто со поставената композиција, а и со природата на третираното. Во цитираната книга се дадени само спомени за Дел-

чев и тие се распределени според историската тематска категоризација, а не според некаква класификација на преданијата. Познато е дека постојат повеќе аспекти во користењето на ваков материјал. Нивната разработка, посебно проблемот на преданијата, изискува комплексен и студиозен пристап и зависи од тоа како тие ќе се употребат. Во историското истражување тие имаат сосем секундарно значење. Само критички споредени со другите историски извори можат да добијат веродостојност во користењето на научната тема.

Авторот на овој прилог сосем неумесно се вклучил во еден пофат кој уште во почетокот го дисквалификува. Тој не ги разбрал позитивните методи во науката и основните елементи во научниот период. Наместо да се оди кон вистинска научна критика, кон изнесување на новитети за подобро согледување и вообликување на проблемите, се прават неумесни и намерни интерпретации и се цитираат ставови кои всушност другата страна не ги искажала. Оваа ненаучност и неусогласеност со нормите на научно-истражувачката работа не може да му служи на чест на овој млад автор кој така претенциозно чука пред портите на науката и на вака неславен и недостоен начин започнува да ја пее песната на својата научна кариера. Ваквиот ненаучен третман на авторот е мошне очевиден и поучен. Затоа да завршиме со поговорката: „Indocti discant et ament meminisse periti.“

Х. А. — П.